

# 1. Politieke wispelturigheid bedreigt natuurbescherming

SANDER HUNINK

**Natuur beschermen is nog nooit zo belangrijk geweest als nu. Niet alleen voor de natuur zelf, maar ook voor de mens die – hoewel sommigen dat nog ontkennen – toch een dier is en afhankelijk van haar eigen leefomgeving voor haar welzijn, gezondheid en veiligheid.**

Vandaar dat in de doelen van de Omgevingswet mijns inziens terecht een verwijzing is gemaakt naar de intrinsieke waarde van de natuur voor het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit. De noodzaak om natuur te beschermen lijkt echter helaas steeds meer aan dovemansoren gericht. Het natuurbeschermingsrecht zelf boet in aan kracht door politici die tegen beter weten in geitenpaadjes zodanig vaak bewandelen dat zij deze inmiddels maar laten asfalteren voor de volgende.

Anno 2025 is natuurbescherming overgeleverd aan de grillen van het populisme, dat hoogtij viert in de Nederlandse en internationale politiek. Natuur mag er wel zijn, maar het moet niet in de weg staan van comfort en groei. Natuurlijk zijn er allerlei afspraken gemaakt en verdragen gesloten om die natuur te beschermen en te koesteren. Er is zelfs ruimte gemaakt voor een heuse Natuurherstelverordening om bedreigde of recent verloren habitats en soorten weer de weg terug naar herstel te gunnen. Maar áls soorten daadwerkelijk de weg terug weten te vinden, is de politiek al snel afspraken vergeten of worden deze bijgesteld om (bij nader inzien toch ongewenste) soorten weer terug te kunnen drijven of af te kunnen schieten. Het meest recente voorbeeld is de instemming door het Permanent Comité van het Verdrag van Bern met het voorstel van de Europese Commissie voor aanpassing van de beschermingsstatus van de wolf.<sup>1</sup> De Europese Commissie had dit voorstel ingediend om ruimte te hebben de Habitatrichtlijn aan te kunnen passen voor ‘meer flexibiliteit voor lidstaten voor beheer van de wolf’. Zweden wacht daar niet op en is begin 2025 al begonnen met het decimeren van de wolvenpopulatie.<sup>2</sup> Reden voor de EU om de wolf te willen ‘beheren’ is de toename van aanvallen van de wolf op vee, vaak overigens in gevallen waarbij het vee zelf niet goed werd beschermd.

Dat laatste is één van de redenen waarom reguliere procedures om af te mogen wijken van de beschermingsregels veelal sneuvelen in de aanvraagfase: er is onvoldoende in beeld en in praktijk gebracht of er geen andere bevredigende oplossingen waren voordat kan worden begonnen met schieten. De wetenschap heeft voldoende oplossingen aangedragen voor een goede co-existentie met de wolf, maar het gevoel overheerst dat de wolf te gevaarlijk is voor vee en mens om daadwerkelijk samen te kunnen leven. Sentiment waar het populisme zich aan laaft en voedt, en dat ze dus versterkt door het te gebruiken voor plannen om het natuurbeschermingsrecht af te zwakken.

Maar zelfs als de natuur niet in de weg zit – sterker nog, ze verdwijnt zelfs –, kan de politiek het niet laten om maatregelen te opperen die kant noch wal raken. De voorgestelde maatregelen lijken soms kopieën van voorstellen van een paar eeuwen geleden, uit tijden dat de wetenschap van het natuurbeheer nog niet zo ver was. Zo gaat de grutto al decennia achteruit in aantal, onder meer als gevolg van intensivering van de landbouw door een combinatie van vroeg maaibeheer, het verlagen van het grondwaterpeil en het gevolg van het verdwijnen van diversiteit en biomassa in bodemfauna. Jarenlang is tevergeefs geprobeerd, met verschillende soorten subsidies voor agrarisch natuurbeheer, om aan de juiste knoppen te draaien voor herstel van het broedbiotoop en daarmee hoop op herstel van de gruttostand. Toen weer een nieuwe minister werd geconfronteerd met de tegenvallende resultaten en het toemenen van de druk op het behalen van de doelen voor de omvang van de populatie door de start van een inbreukprocedure van de EC,<sup>3</sup> werd voorgesteld grutto’s dan maar te fokken.<sup>4</sup> Een grotere vorm van symptoombestrijding binnen het natuurbeheer is haast niet denkbaar. Grotere aantallen betekent nog niet dat deze zich met succes zullen voortplanten in Nederland. Daar heb je toch echt eerst een veilige en gezonde leefomgeving voor de grutto voor nodig,

1 <https://ecer.minbuza.nl/-/aanpassing-van-beschermingsstatus-wolf-naar-aanleiding-van-voorstel-van-europese-commissie?redirect=%2F>

2 <https://www.nu.nl/wolf/6340975/zweden-start-wolvenjacht-nog-vooringang-nieuwe-wet-om-populatie-te-halveren.html>

3 [https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf\\_24\\_3228](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_24_3228)

4 Kamerstukken II 2024-2025, 33 576, nr. 403.

met eveneens een goede omgevingskwaliteit. Het idee dat natuur ‘maakbaar’ is, is achterhaald. Eenmaal vernietigde natuur kan nooit meer volledig worden hersteld naar de oorspronkelijke staat. Bovendien vergen maatregelen om natuur te herstellen een lange adem, veelal minstens een even lange tijd als nodig was om die natuur af te breken of aan te tasten. Dat betekent ook een continuering van de focus op het bereiken van doelen en zo nodig opschaling van beschermingsmaatregelen aan de hand van de meest recente wetenschappelijke inzichten en mogelijkheden binnen het natuurbeschermingsrecht. Niet echt de ingrediënten voor een lange politieke carrière waarin compromissen sluiten, termijnen verschuiven, doelen aanpassen en geitenpaadjes bewandelen tijdens de lunch meer norm dan uitzondering zijn.

Verder: natuurherstel mag wel, maar niet te snel, niet nu en vooral *‘not in my backyard’*. Zo hekelde de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening het voorstel voor wijziging van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) voor de opname van nieuwe regels ter verplichting van inbouw van vogel- en vleermuisvoorzieningen bij nieuwbouw. Volgens de minister diende de verplichting nergens toe, zadelde men bewoners op met voorzieningen in hun dak of spouw en was het onnodige regelgeving die teruggedrongen moest worden. Zij zette daarom een streep door de voorgenomen wijziging,<sup>5</sup> die haar voorganger nota bene juist had ingebracht. De minister gaf aan dat de verplichting een nieuwe duurzaamheidseis zou zijn en bovendien geen invulling van een Europese richtlijn. Daarbij vergat de minister dat veel (conform de Europese Habitatrichtlijn beschermd) vleermuissoorten in Nederland zich in een ongunstige of onbekende staat van instandhouding bevinden. De verplichting had kunnen bijdragen aan het behouden en versterken van de staat van instandhouding,

waarmee er juist meer flexibiliteit zou komen voor vergunningverlening voor flora- en fauna-activiteiten. Het volgen van eigen sentiment werd direct afgestraft; vanuit de bouwsector zelf kwamen juist kritische geluiden en werd met ongeloof gereageerd. Een daarop volgende motie om het kabinet te vragen de verplichting alsnog in het Bbl op te nemen, werd met nipte meerderheid aangenomen.<sup>6</sup>

Duidelijke voorbeelden dat de huidige regerende politiek niet meer aan de hand van wetenschap lijkt te beslissen, maar voornamelijk op basis van een gevoel van haarzelf of haar stemmers. Dit wordt ook getypeerd aan het populisme: wantrouwen naar de ‘elite’ en daarmee ook de wetenschap, om vervolgens vooral in te spelen op het sentiment. Daardoor worden belangrijke en noodzakelijke – maar soms onpopulaire – maatregelen gebagatelliseerd of uitgesteld, met alle gevolgen van dien voor de natuurbescherming. Je kunt dat vervelend vinden (en dat doe ik ook), maar de vraag is wat hieraan te doen is. Meer uitleg over de gevolgen van uitblijvende maatregelen is één, maar misschien moet er juist meer preventief ingezet worden op het beter onderbouwen van oplossingsrichtingen. Maak de onpopulaire maatregelen populair: wel nieuwe regels en natuurbeschermingsmaatregelen, maar met als doel meer flexibiliteit en meer ruimte voor economische ontwikkelingen als woningbouw. Daar moet een populist toch gevoelig voor zijn.

*Deze column is afgesloten op 19 januari 2025.*

#### Over de auteur

**S. (Sander) Hunink BSc.**

Adviseur natuurwetgeving bij ecologisch project- en adviesbureau NatuurInclusief, tevens redactielid van *NBR*.

5 Kamerbrief ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening d.d. 28 november 2024 betreft verblijfsvoorzieningen voor bouwwerkafhankelijke diersoorten.

6 [https://www.tweedekamer.nl/debat\\_en\\_vergadering/plenaire\\_vergaderingen/details/activiteit?id=2024A09110](https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/plenaire_vergaderingen/details/activiteit?id=2024A09110)